

Anders Bjørnvad S. 169.

Skudt ned under en af de sidste våbenedkastninger til modstandsbevægelsen

Natten til 23. april 1945 brummer den 20 tons tunge Stirling-bombemaskine op langs den østjyske kyst. Den er på vej til at droppe de aflange metalcontainere over hemmelige pladser ved Herning og Horsens.

Flyet hører hjemme på flyvepladsen Tempsford nord for London, men den kommer aldrig hjem. Fra tre batterier syd for Århus åbnes ild fra det tyske antiluftskyts. De er bygget på stranden i Tangkrogen, ved Silistria på kysten i Skåde Skov og på Søsterhøj, hvor tv-masten nu står.

Skytten ved kanonen nede i Tangkrogen får en træffer ind, og piloten, flying officer

Geoffrey Adrian Momburn, erkender, at han ikke har kontrol over flyet. Det fortsætter brændende med en nordlig kurs hen over Århus Havn og taber højde. I det åbne landskab mellem Egå og Skæring kapper det toppen af nogle træer og styrter ned på en mark.

Vi må ikke glemme

26-årige Louis K. Christensen, Gylling, er særlig interesseret i krigshistorie. Han blev nysgerrig efter at kende den rette sammenhæng, da han første gang i en bog om Danmark under besættelsen læste nogle få linjer om flyet, der blev skudt ned over Århus.

I bogen stod, at det skete ved Lystrup. Det viste sig at være forkert. Det rigtige sted var

De sørgelige rester af det nedstyrede bombefly.

en mark ved Koldbogård midt i firkanten mellem Lystrup, Hjortshøj, Skæring og Egå.

Louis er født i 1975, altså 30 år efter krigens afslutning. Hvad driver ham til at undersøge en historie som denne? -Vi må aldrig glemme, at tusinder af unge på min alder gav det dyrebareste, de ejede, i kampen for at knuse det nazistiske herredømme. De gav deres liv og forlighed i overbevisningen om, at det var det rette at gøre for menneskeheden, siger Louis K. Christensen.

-Da det lokalhistoriske arkiv i Lystrup hørte om mine undersøgelser af denne ned-

styrtning, opfordrede det mig til at skrive en rapport, og jeg har fået stor hjælp af mange mennesker, som jeg skylder tak. Arkivet satte mig i forbindelse med familien på den gård, på hvis marker flyet faldt ned.

Vækket af eksplosioner

Nu tager Louis os med tilbage til den dramatiske nat i foråret 1945. På bondegården sover den 16-årige Mogens i bevidstheden om, at krigen mod tyskerne synes at nærme sig slutningen. Han har fået den skæbne at vokse op som teenager i disse mørke år i Danmarkshistorien.

Mogens vågner brat ved lyden af en række eksplosioner og meget store brag. Hans reflekser siger først, at det er invasion af de allierede tropper. Hans far kalder på ham og siger, at der foregår noget udenfor. Mogens skynder sig i tøjet, og ude på marken mødes de af et flammende bål. En stor flyvemaskine brænder. Mogens skønner, at flammerne når 40-50 meter op. Der sker stadig eksplosioner i vraket. Der kommer andre mennesker til stedet, blandt andre nogle tyske Gestapofolk, soldater fra den tyske hær og Luftwaffe. Mens Mogens står og betragter flyet, rammes han på den ene ben af en menneskeknogle fra en af de omkomne flyvere. Uhyggeligt. Flyet ender som en gang forvredet skrot, hvor flykroppen er splittet ad. Der ligger stumper af forbrændt hvidt aluminium overalt, og de fire motorer er komplet udbrændte.

Tre fra besætningen redder sig selv ud, såret i forskellige grader. Af dem har piloten det værst. Tre af deres kammerater sidder i den brændende maskine og er sikkert omkommet ved styrtet. Mogens og hans far bliver lidt senere antastet af tyskerne og får en ordre om, at deres gård skal gennemses. Det sker med Mogens forrest, mens han bærer en lygte, og med en tysk maskinpistol i ryggen. Absolut ikke en behagelig oplevelse. Men han vidste med sikkerhed, at de tre flyvere ikke var på gården, for han havde set dem gå væk fra flyet i retning mod vinden, sikkert fordi de var forbrændte og derfor søgte afkøling. De tre omkomne flyvere sad stadig fastspændt i deres udrustning, da de næste dag blev bjærget ud af flyvraget. Det skete under medvirken af det danske vagtværn.

Men de tre overlevende slap ikke væk. I de kommende dage blev de fundet og taget til

Flying Officer G. A. Mombrums familie søger nu oplysninger, om det lykkedes for besætningen at kaste sin last af våben, inden flyet blev skudt ned.

fange af tyskerne. Piloten, Momburn, døde få dage senere af forbrændinger og kvæstelser. Hans særlige skæbne var, at han i 1944 var blevet skudt ned under angrebet på Arnhem i Holland. Her undgik han de tyske tropper og fandt vej tilbage til England. De omkomne blev begravet på Vestre Kirkegård 30. april.

Et kors på befrielsesdagen

Der går godt en uge efter styrtet, før flyvraget fjernes af de tyske myndigheder. Forinden har en del nysgerrige århusianere samlet makabre souvenirs fra det smadrede fly. Så går der igen få dage, men 4. maj om

aftenen kommer det længe ventede budskab i radioen. Den tyske hær ville overgive sig fra næste morgen.

Mogens' far rejser samme dag et hvidt trækors på stedet for at markere sin respekt for de engelske flyvere, som gav deres liv for Danmarks frihed. De to overlevende fra styrtet er flyingsergent Frank Rawling og Charles Flannigan. De møder 16. maj til et rørende gensyn med familien på gården. Det nazistiske tyranni er knust, og det er den største trøst i tragedien på marken mellem Egå og Skæring.

Det er familien Pouli på Koldbogård, som med meget blandede følelser fik krigens heltegerninger og tragedier tæt ind på livet. De to englændere, deres familier og familien til en af de omkomne flyvere, John Hamilton, bevarede venskabet og sendte i flere år breve til Egå.

Mogens Pouli fik også forklaringen på flyets rute. For hvorfor fløj man ude øst for Århus, tilsyneladende uden at have kastet forsyningerne på modtagepladserne ved Horsens og Herning? Forklaringen var den banale, at piloten og navigatøren aldrig fandt frem til pladserne, som af gode grunde altid var slet belyst. Sådan var en mindre del af nedkastningerne over Danmark enten forkerte eller forgæves. Mere tankevækkende og begrædeligt er, at netop denne mission skulle have været besætningens sidste under krigen.

Mogens og hans far har rejst en rigtig mindesten i markskellet ud for det sted, hvor flyet styrtede. Stenen kan ses endnu og bærer datoen 23. april 1945.

På marken med detektor

Louis K. Christensen har været grundig i forarbejdet til rapporten. Han har indsamlet

detaljerede oplysninger om flytypen - Stirling S 29 Short. Det var efter datidens teknologi et effektivt og robust fly med fire Bristol Herkules-motorer og en max-hastighed på 435 kilometer i timen.

Aktions-radius var 4828 kilometer. Fra London til Århus er der for eksempel kun 800 kilometer i luftlinje. Besætningen var på seks mand. Hjemme i Gylling opbevarer Louis K. Christensen flere stumper af det forliste fly, og de sætter naturligvis særlige tanker i gang, når han tager samlingen frem.

Han opsøgte en tidlig forårsdag i år marken ved Egå for at fortælle om sin interesse for sagen. Det var ved den lejlighed, han fik fortalt Mogens egne oplevelser i forbindelse med flystyrtet. Men de gik også en tur på marken med en metaldetektor for at se, om der skulle ligge rester af flyet så mange år efter. Hurtigt meldte det første bip sig, et stykke forvredent aluminium. Det var helt blankt på den ene side og sort på den anden. Hele Louis K. Christensens rapport bliver afleveret til lokalhistorisk samling i Lystrup og tilbydes Besættelsesmuseet i Århus inklusive et enestående billedmateriale.

Peter Abildgaard

Flyets besætning der omkom:

John Herbert Hamilton

Kenneth Ernest Johnson

William G. H. Hunt

Geoffrey A. Mumburn

Frank Rawling

Charles Flannigan

